

AARHUS TEATER

AARHUS TEATER
DIREKTION: POUL PETERSEN

TEKSTBIDRAG:

Poul Sørensen:

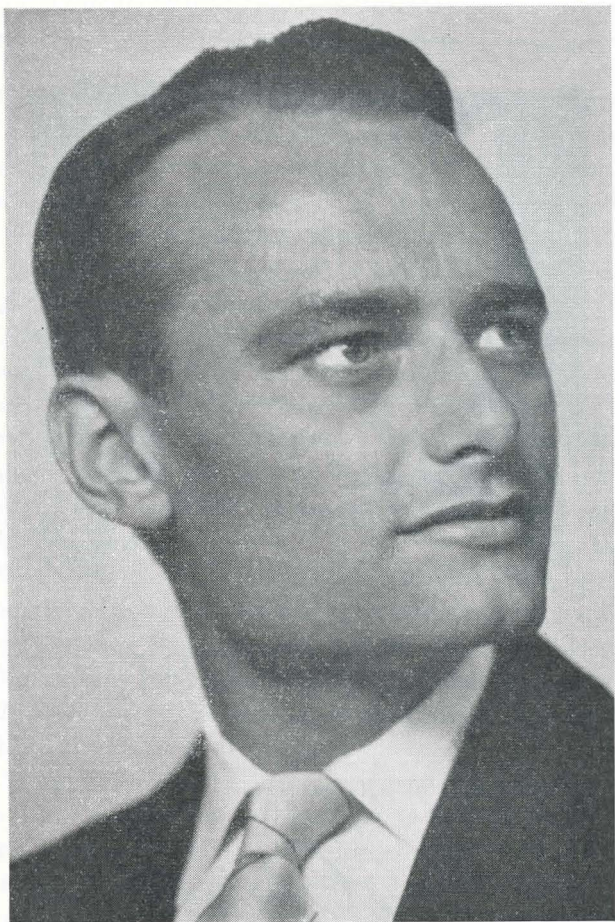
HOVEDPERSONEN I DRAMAET

*

MAXWELL ANDERSON

*

WM. KNOBLAUCH

ULF STENBJØRN

Aftenens instruktør

Aftenens instruktør

Ulf Stenbjørn har igennem de år, han har været knyttet til Aarhus Teater, vist sig som en særdeles alsidig teatermand, der med sin store kærlighed til teatret og til den by, han virker i, har været en kilde til kunstnerisk inspiration og til dejlige og berigende teateroplevelser for et publikum, der da også beviste ham sin taknemmelighed ved i efteråret 1958 at tildele ham årets rundskuepris.

Ulf Stenbjørns præstationer som skuespiller har været mangfoldige. Vi skal her nævne et udpluk, der belyser hans talents store spændvidde: *Lucky* i »Vi venter på Godot« – *Pierre* i »Den gale fra Chaillot« – *Joseph* i »Bagtalelsens Skole« – *Volpone* i »Volpone« – *Oberon* i »En Skærsommernatsdrøm« og senest *de tre ægtemænd* i »Den gamle dame besøger byen«.

På teatrets elevskole virker Ulf Stenbjørn som lærer i dramatik på tredje år. Desuden leder den flittige skuespiller og iscenesætter *Holbergspillene* i »Den gamle By«. Herfra husker vi hans interessante fortolkning af titelrollen i »*Jean de France*«, og fra sidste sommer hans meget roste iscenesættelse af »*Erasmus Montanus*«.

Ulf Stenbjørns første instruktionsopgave på Aarhus Teater var Leck Fischers »*Vores egen ø*«, derpå fulgte en meget fin iscenesættelse af Strindbergs »*Paaske*« og endelig sidste år »*Anne Franks Dagbog*« og Holbergs »*Den politiske Kandestøber*«. Det er med spænding og forventning man ser hen til Ulf Stenbjørns opsætning af »*Vintersolhverv*«, en dejlig og velfortjent opgave.

Hovedpersonen i dramaet

En dramatiker har det på mange måder som hønen, der ruger ællinger. Han kan udklække sine værker, men svømme må de selv. Angående rollebesætningen, iscenesættelse og så videre, har han måske et ord at skulle have sagt ved uropførelsen, men disse faktorerers senere indflydelse på dramaets vekslende skæbne andetsteds er han afskåret fra at gribe ind i.

Han vil dog altid gennem selve skuespillets udformning søge at besætte hovedrollen nogenlunde ens verden over. Den hovedrolle nemlig, som i ethvert drama spilles af *publikum*. For ganske bortset fra sceneprestationerne er det os hernede, hvis medspil hver enkelt aften afgør stykkets skæbne.

Både gennem stykkets idé, stil og struktur vælger dramatiker, hvilket publikum han vil henvende sig til. Det kan være en lille, eksklusiv kreds med specielle interesser, det kan være den ret talrige sinkeklasse, der kun er i stand til at opfatte de groveste nuancer og de allerkontanteste virkemidler, det kan være den himmelstormende ungdom, de kyniske midaldrende, den afklarede eller bitre alderdom eller et hvilket som helst andet befolknings-udsnit.

I aften er det det, man med et ikke altid lige velfordøjet fremmedord plejer at kalde *demokratiet*: De mennesker, som mere eller mindre mener, at samfundsordenen bør bygge på ligeberettigelse. På individets frihed fra undertrykkelse og på menneskers indbyrdes samvirke.

Mere eller mindre, sagde jeg. For mange – de fleste – af os har visse instinktive begrænsninger i vores såkaldte demokratiske overbevisning. Det er bl. a. dem, dette drama vil udrydde. Det gøres ved at konfrontere os med et skarpt og hårdt optrukket billede af, hvordan den daglige virkelighed former sig, når den er brutalest. Vi ved, at virkeligheden kan forme sig netop sådan. Vi har læst det i aviserne, som sensation, som revolverdramatik, – i aften skal vi personligt medopleve det.

Dramaet udspilles i et nutidsmiljø, hvor selve hverdagen leves på den håndgribelige grænse mellem liv og død. Hvor ens overbevisning ikke blot er noget, der lovbeskyttet giver sig udslag i et hemmeligt rum på valgdagen, men noget, der oftest drager hurtige og ubønhørlige konsekvenser efter sig: En revolverkugle, den elektriske stol, – kontante penge, kontant magt . . . eller simpelthen det daglige brød i selve dets nøgne og mest primitive form, – som et par hårde, beskidte skorper.

I denne brutale hverdag, hvor intet er gratis, er magt, ret, kærlighed og samvittighed (som dramaet handler om) ikke begreber, men håndgribelige realiteter. De kommer os i dette udsnit af virkeligheden så nær ind på den nøgne krop, at vi lærer deres inderste væsen at kende og gør grunderfaringer om dem, som vi gerne skulle kunne over-

føre også til områder, hvor de optræder mindre nøgent og brutalt direkte.

Lad mig sluttelig sige, at skuespillets danske navn ikke dækker originaltitlen, der mere korrekt kunne gengives ved det langt mere følelseskolde ord *Vinterscene*. At der derefter skulle komme sol, tøbrud og spiring, har digteren nok håbet på, men ikke vidst.

Poul Sørensen.

Karl Erik Christophersen

Hanne Ribens

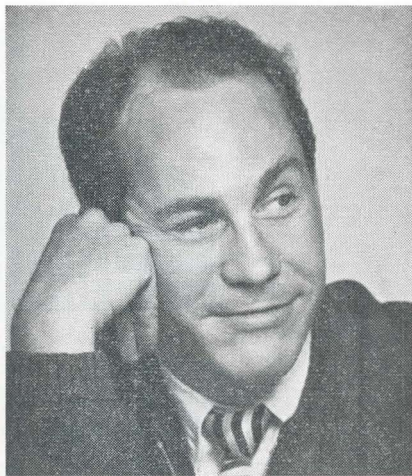
Harald Hejst

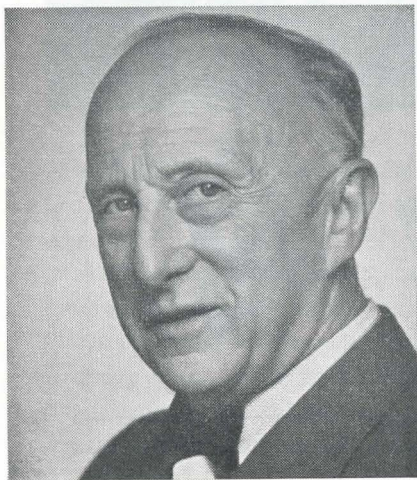
André Sallyman

Paul Smyrner

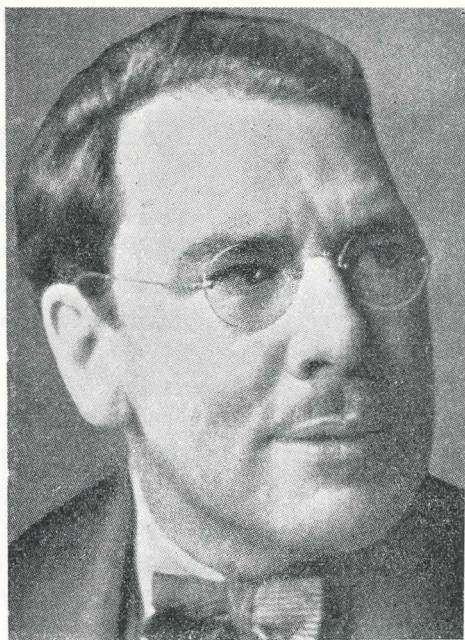
Gyrd Løfquist

Gunnar Stryhn

Bodil Lindorff

*Maxwell
Anderson*

Amerika har i den første halvdel af dette århundrede fostret to af tidens største dramatikere: *Eugene O'Neill* og *Maxwell Anderson*.

Mens O'Neill var manden, der hele sit liv eksperimenterede med forskellige former for teater, såvel tekniske som idémæssige, stiger Maxwell Andersons dramatiske digtning fra begynderens manglende erfaring over den professionelle dygtighed for at kulminere i mesterværkerne »*Vintersolhverv*«, »*High Tor*« og »*Key Largo*«. (fortsættes side 33).

8. forestilling i sæsonen 1958-59

VINTERSOLHVERV

Poetisk gangsterdrama i 3 akter af *Maxwell Anderson*
Oversættelse: *Poul Sørensen* – Iscenesættelse: *Ulf Stenbjørn*
Dekorationer: *Ivan Mogensen* – Kostumer: *Maria Deleuran*
Sceneteknik: *Aage Rishøj* – Belysning: *Holger Nielsen*

PERSONERNE:

I den rækkefølge de forekommer på scenen

Trock	<i>Paul Smyrner</i> —
Skyggen	<i>Gyrd Lofqvist</i> —
Lucia	<i>Gunnar Stryhn</i> ×
Piny	<i>Bodil Lindorff</i>
Garth	<i>André Sallyman</i>
Miriamne	<i>Hanne Ribens</i> —
Esdras	<i>Harald Hejst</i> —
Vagabonden	<i>Gustaf Bentsen</i>
Første unge pige	<i>Helen Mathiasen</i>
Anden unge pige	<i>Lone Lindorff</i>
Dommer Gaunt	<i>Wm. Knoblauch</i> ×
Mio	<i>Karl Erik Christophersen</i> —
Carr	<i>Preben Borggaard</i>
Herman	<i>Ole Wegener</i>
En sømand	<i>Jørgen Blaksted</i>
En dagdriver	<i>Christoffer Bro</i>

Betjenten	<i>Fritz Brun</i>
Kommunisten	<i>Preben Harris</i>
Overbetjenten	<i>Jørgen Fønss</i>
Første unge mand	<i>Peter Eszterhas</i>
Anden unge mand	<i>Poul Lockart</i>

Handlingen foregår i New York i midten af trediverne.

1. akt, 1. afdeling:	På gaden
1. — 2. —	Hos Esdras
1. — 3. —	På gaden

Lang pause.

2. akt:	Hos Esdras
3. —	På gaden

Spilletid ca. 3 timer

Wm. Knoblauch

Wm. Knoblauch har været knyttet til Aarhus Teater i samfulde fireogtredive år. – Han debuterede 1912 i Frederikshavn og kom to år senere til Odense Teater, hvor den smukke og dygtige unge skuespiller straks vandt publikum for sig i et stort og afvekslende repertoire. I 1923 blev *Erik Henning-Jensen*, der havde været hans kollega i Odense, direktør for Aarhus Teater. Han tilbød straks Wm. Knoblauch engagement. At denne tog imod tilbudet, har teatrets direktører og Aarhus by næppe nogensinde haft grund til at fortryde.

Et enkelt engagement andetsteds i sæsonen 1938–39 undtaget, er Wm. Knoblauch forblevet Aarhus Teater tro. Og

Greven i »Grevinde Maritza«

Estragon i »Vi venter på Godot«

dog har det ikke skortet på fristende tilbud fra København, blandt andet fra Det kgl. Teater, da han, under *Adam Poulsens* direktionstid, i sommermånederne gæstede friluftsteatret i Københavns dyrehave og spillede en række store roller, heriblandt *Herløv* i »Eventyr på Fodrejsen« (med fru *Anna Bloch* som *Johanne*) og *Vandby* i »Guldåsen«.

Sin karriere på vort teater startede Wm. Knoblauch den 26. august 1923 med en mindre rolle i »*Wienerbarnet*«, slog så definitivt igennem som *Schober* i »Jomfruburet«, og fejrede kort efter triumfer som den unge greve i »*Grevinde Maritza*«.

At Wm. Knoblauch var den ideelle operetteelsker, var der ingen tvivl om, men da han hurtigt gled ind i teatrets løbende repertoire, viste det sig, at han havde et vidtfavnende talent. Han magtede såvel lystspil som tragedie og skabte eminente karakterstudier.

Fra de første år kan nævnes *Kaspar Røghat* i »Der var engang –« – titelrollen i »*Tordenskjold i Dynekilden*« – *Junker Ove* i »Et Folkesagn« – *Narren* i »Helligtrekongersaften« – Tjeneren *Jean* i »Frøken Julie« – *Faust* og *Peer Gynt*. Derpå fulgte titelrollen i »*Det gamle spil om Enhver*« – *Fader Lorentz* i »Niels Ebbesen« og een af de uforglemmeligste: *Advokaten* i Strindbergs »Et Drømmespil«. Fra de senere år husker vi *Estragon* i »Vi venter på Godot« samt hans magtfulde præstation som *Lindqvist* i »Paaske« og endelig den forhenværende dommer, butleren *Bobby* i »Den gamle dame besøger byen«.

I aften spiller Wm. Knoblauch *Dommer Gaunt* i »Vinter-

solhverv», og vi skal atter møde den store skuespiller i en rolle, der vil give hans talents muligheder fuld valuta.

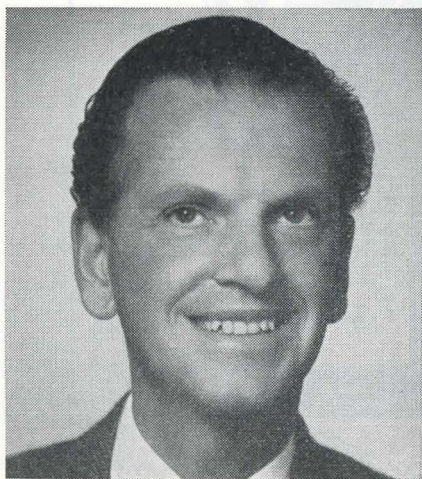
Vi takker een af Aarhus Teaters fineste skuespillere for de mangeartede og uforglemmelige oplevelser han med sit sinds rigdom har skænket os, og glæder os til alt det, vi endnu har til gode.

Advokaten i »Et Dømmespil«

Preben Borggaard

Jorgen Fønss

Fritz Brun

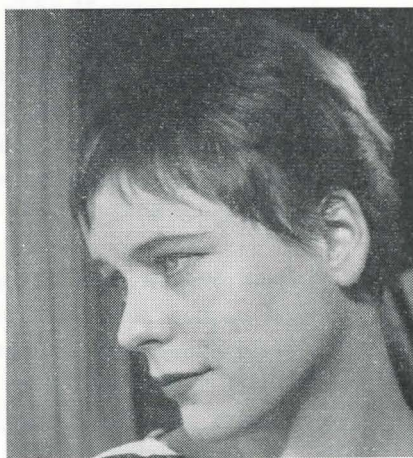
Preben Harris

Gustaf Bentsen

Lone Lindorff

Helen Mathiasen

Maxwell Anderson døde natten til den 1. marts dette år. Han var til det sidste stærkt bekymret for sit lands fremtid og for demokratiets trivsel, en sag han hele sit liv har kæmpet og talt for med teatret som sit talerør.

Maxwell Anderson fødtes den 15. december 1888 i Atlantic i staten Pennsylvania, som ældste søn blandt familiens fire børn. Faderen, der var baptistpræst, måtte ustandselig skifte opholdssted, hvilket medførte at Andersons skolegang blev meget uregelmæssig, indtil familien endelig slog sig ned i North Dakota ved grænsen til Canada, hvor Maxwell Anderson kom på byens statscollege. For at skaffe penge til de fortsatte studier tog han arbejde på en avis og kom således tidligt i berøring med journalistik.

Efter endt eksamen virker han i nogle år som lærer, han tager magistergraden ved Stanford universitetet og helliger sig så journalistiken. Han har da allerede offentliggjort digte og artikler og starter tidsskriftet »*The Measure*«.

Sin debut som dramatiker fik Maxwell Anderson i 1923 med versedramaet »*White Desert*«, der blev en eklatant fiasko på Broadway. Dette var begyndelsen til en stor digters kamp for at finde frem til en dramatisk form, der forener fortid og nutid såvel i menneskeskildringen som i dialogens form. En kamp, der støttedes af Maxwell Andersons aldrig svigtende tro på teatret.

De fleste af Maxwell Andersons stykker har aldrig været opført i Danmark, men nogle har dog vundet indpas. Her kan nævnes: »*Fra Vestfronten*« som han skrev sammen med journalisten Laurence Stallings, opført på Det ny Teater 1929 – »*Bobbys Ægteskab*«, ligeledes på Det ny Teater –

»*High Tor*« på Riddersalen 1938 i Sam Besekows iscenesættelse – »*Mayerling-dramaet*« som Folketeatret året efter satte op i Kaj Munks oversættelse – »*Vintersolhverv*« opførtes i 1941 på Det kgl. Teater, hvor også »*St. Markusaften*« og »*High Tor*« er blevet spillet. Endelig har radioen opført »*Key Largo*« i Poul Sørensens oversættelse.

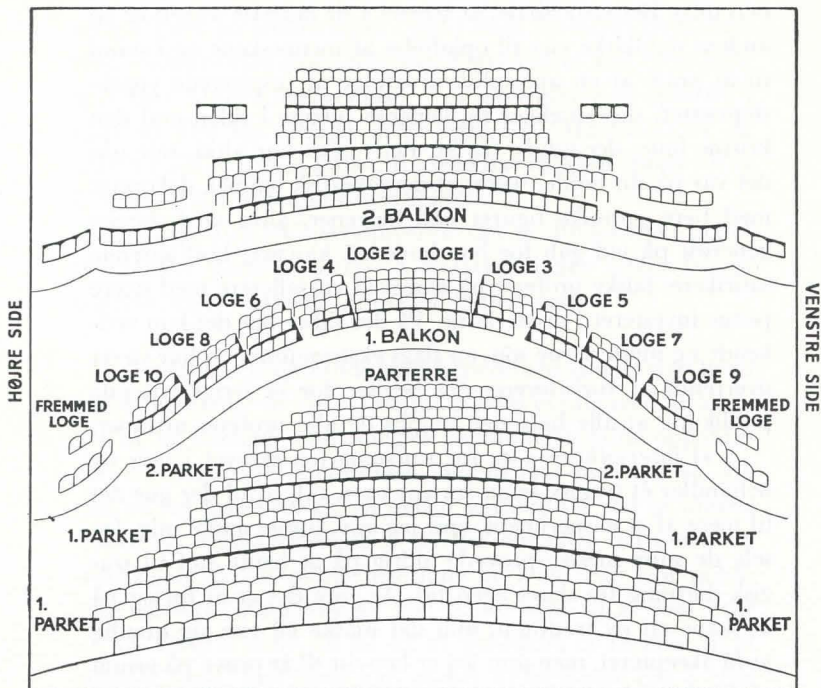
I sit forord til »*Vintersolhverv*«, der nu findes trykt under titlen »*Det poetiske teater*« i essay-samlingen »*Min tro på teatret*«, siger Maxwell Anderson blandt andet:

. . Ingen har nogensinde med bestemthed kunnet sige, hvad noget publikum vil have. Der må træffes et valg med intuitionen og en mængde sædvanligvis ganske irrelevante oplysninger som eneste rettesnor. Den, der tænker mere på sit job end på sin berømmelse, vil derfor gardere sig ved at undertrykke sin egen forkærlighed for det ene eller det andet og strække sig længst muligt i retning af, hvad han tror publikum vil have. Den, der er lige så øm over sit ry som over sit job vil ofte sætte sin lid til, at publikum er modent til et bestemt tema, blot fordi han ønsker at behandle det – eller modent til en dramatisk metode, fordi han ønsker at anvende den.

Det er muligt, at jeg i nogen grad har gjort mig skyldig i den sidstnævnte misforståelse i »*Vintersolhverv*«, for jeg nærer et stærkt og kronisk håb om, at teatret her i landet vil vokse ud af den sociale reportages journalistiske stadium og nu og da nå op i den poetiske tragedies højere luftlag. Jeg tror med Goethe, at den dramatiske digtning indtil nu er menneskets højeste indsats på denne jord, og jeg tror med

den unge Bernard Shaw, at teatret i sit inderste væsen er en åndens domkirke viet til opløftelse af menneskene og i stand til at prale af en apostolisk arvefølge af inspirerede ypperstepræster, der strækker sig længere tilbage i tiden end den kristne linie, der udgår fra St. Peter. Det har altid, selv når det var på sin højde, været et demokratisk tempel, dekoreret med flere groteske figurer end helgener, altid med dørene generøst på vid gab for lyse hoveder, klovner, hudflettende satirikere, falske profeter og skarer af veksellerere med svære penge investeret i mysterierne. På det sidste har det kun vedkendt sig mysterierne som en slags ekstranumre, og har været overrendt af turistførere, der beviser for et ivrigt lyttende publikum, at alle helgener er gibbs og alle profeter attraper.

.. »*Vintersolhverv*« er for størsteparten skrevet i vers og behandler et tragisk tema fra vor egen tid, hvad der gør det til mere af et eksperiment, end jeg selv kunne ønske mig, for selv de store mestre prøvede aldrig på at hente stof til tragisk digtning fra deres egen tid. At gøre det er et forsøg på at skabe en ny tradition, som det måske vil vise sig umulig at få akcepteret, men som jeg er henvist til at prøve på grund af den levende historiske sans i vor tid – et kendskab til perioder, dragter og skikke, som næsten afskærer en forfatter, der vælger historiske temaer, fra at udtrykke sig om sin egen samtid. Om jeg har løst problemet i »*Vintersolhverv*« eller ikke, er formodentlig ikke af stor betydning. Men det må løses, hvis vi ønsker et stort teater i Amerika. Vort teater har endnu ikke skabt noget, der fortjener at leve videre – og evighed er – skønt det ikke er noget ufejlbarligt kriterium – dog det eneste man har på genialitet.

	Ord. pris		Ord. pris
1. parket, 1.—5. rk.	10,00	1. balkon, klapsæder	6,00
1. parket, 6.—10. rk.	9,00	Fremmedloge, 1. rk.	12,00
2. parket	8,00	Fremmedloge, 2. rk.	10,00
Parterre	7,00	2. balkon, 1. rk.	8,00
1. balkon, 1. rk.	10,00	2. balkon, 2.—4. rk.	5,00
— øvr. rk. loge 1—4	9,00	2. balkon, 5.—7. rk.	4,00
— øvr. rk. loge 5—10	8,00	2 balkon, 8.—10. rk.	2,00

Billetter kan købes og forudbestilles uden forhøjelse 6 dage frem fra kl. 11—17 i Scalas forhal. Derudover salg til forestillingsdagen fra kl. 17 i billetkontoret i teatrets forhal. — **Telefon 2 26 22.**

Billet-priserne kan forandres ved gæstespil, tournee og særforestillinger. — Ved tlf.-bestilling betales et noteringsgebyr af 15 øre pr. billet. — Alle ovennævnte priser er incl. garderobe.